

Marc Peris

Des de l'illa

València des de la distància. El record de València. València visitada, revisitada. València somiada. El temor de no poder abastar València. València enyorada. València oblidada. València recorreguda una i mil voltes. La vida a València. Lodiosa València. València estimada...

EL CAMÍ QUE VA DES DEL MEU BARRI, Russafa, fins el barri del Carme, podria ben bé resumir els meus anys en aquesta ciutat. Per aquesta ruta anava a veure mon pare al Mercat Central. O a treballar-hi. També pel mateix camí anava a la Filmoteca. Creuava la plaça de l'ajuntament per seure a una terrassa darrere la Llotja. Eixia de classe abans per anar a la mascletà. Anava a l'institut Lluís Vives per aquest camí cada dia. Finalment, aquest camí em dugué al Carme, i allà vaig entendre que no estava sol. Vaig trobar-me en la meua illa.

Aquells i aquelles que parlem valencià a València, paradoxalment, som illes en meitat de la mar. Això fa que sovint ens busquem de manera instintiva, fins que la terra esdevinga contínua. Segons aquesta tesi imaginària seríem, més que un país, un arxipèlag. La nostra absoluta desvertebració, causada pel fet de no gaudir de referències comunes dins la nostra cultura, comporta que cadascú s'hi busque, i es trobe, en els

límits immediats que configuren el seu poble, o a tot estirar la seua comarca. Ens manca un fil conductor, un imaginari col·lectiu que vaja més enllà del folklore. La televisió podria haver estat un d'aquests fils conductors, però malauradament, Canal 9 no ha tingut mai aquesta vocació. La música en valencià ha intentat tímidament jugar aquest paper, però s'ha donat enmig d'un absolut menyspreu de les institucions. El fet és que els únics factors vertebradors a nivell de país s'han donat en la llengua d'un altre país.

Així doncs, hem viscut moltes realitats paral·leles que no arribaven a tocar-se, tantes com illes a la nostra mar, i apartades de totes elles, s'han ubicat les grans ciutats. Aquesta situació un xic esquizofrènica, ho és encara més si hi afegim el desconeixement que tenen els valencians de la resta de territoris de parla catalana. Per això crec que una de les nostres preocupacions més urgents, ha estat la de tendir ponts entre aquestes ínsules que ens integren. Sovint no ha estat una tasca fàcil. Ara intentaré analitzar perquè.

Forme part d'allò que en diuen generació de la Transició. Durant anys varem escoltar crues comparacions amb el franquisme. Sovint era la coartada per explicar perquè tot estava com estava. En certa manera, vivíem en un conte de fades, una bombolla. El boom econòmic dels 80 es traduïa en hedonisme amb una pàtina de modernitat. Tot anava bé, vivíem segons uns altres valors, el voltant tant era. La progressia havia buscat els seu refugi (les seues illes), en àmbits com l'educació, la cultura, en un determinat tren de vida. Però la realitat del País Valencià anava per un altre camí, o millor dit per una altra autopista, a tota velocitat i amb peatge, és clar. La realitat era que de l'esperit que havia impregnat la Transició valenciana només anava quedant la renúncia. Renúncies? De País passarem

a Comunitat (de veïns?), la bandera esdevingué un drap lligat a un pal amb el que donar-nos cops al cap els uns als altres, teníem la llengua al congelador, patírem la caça de bruixes i la paranoia anticatalana, entràrem a l'Otan, després a l'Europa de l'economia de mercat per davant de tot (una cosa dugué a l'altra), el PSPV passà a ser el PSOE i prou, el PP construï el seu búnquer a ca nostra, la nostra terra s'omplí de formigó i algunes butxaques s'ompliren de bitllets. En fi, no crec que calga estendre's, totes i tots coneixem ben bé la rondalla. El cas és que nosaltres no visquérem l'atmosfera d'il·lusió que es respirava a la Transició. Nosaltres només visquérem la renúncia. I a partir d'aquesta renúncia, començàrem a caminar.

D'alguna manera érem conscients que allò que apreníem en l'escola estava a anys llum del que ens envoltava a la ciutat. Un dia, vaig arribar a casa molt trasbalsat, perquè en el forn de baix de ma casa em van dir que el que jo parlava no era valencià, sinó català. Pensava que el forner no sabia el que es deia, els dos termes significaven per mi el mateix. En aquest país, qualsevol s'atreveix a assentar càtedra sobre la nostra llengua, sobretot aquells que no la parlen. Per a mi l'assumpte estava clar. El meu company de classe, en Xavi, era de Barcelona, i ens hi enteníem perfectament, la meua àvia era d'allà mateix, i tota la vida l'havia escoltada, i el més important, no tenia cap problema en comprendre Son Goku a TV3. I amb Son Goku, no juguem!

Més enllà d'aquests episodis, com ja he dit, gaudíem d'una relativa tranquil·litat dins la bombolla. Sabíem on podíem anar, i on no ho podíem fer. Si hi havia problemes amb la llengua que parlàvem, doncs no la parlàvem i s'acabava el problema. Quan passava pel costat dels nazis del meu barri, acotava el cap i aguantava la respiració. Pensava que les meues idees eren millors que les seues. I s'havia acabat.

Però un dia assassinaren Guillem Agulló, i alguna cosa se'ns va trencar per dintre. Guillem era algú que coneixíem de vista, del barri del Carme. En certa manera, malgrat que no érem amics, sabíem que era un de nosaltres. Recorde perfectament el matí que ens n'assabentàrem. El silenci. Un silenci incrèdul, atònit, terrible. Al cap i a la fi, la mort no entrava dins el nostre univers adolescent. I després vingué la ràbia. Una ràbia com un mur que es trenca i que tot ho inunda. Eixírem al carrer i reclamàrem justícia. Una justícia que no trobàrem, perquè no existeix al nostre país. Els assassins tenen impunitat. Els feixistes tenen impunitat. Les agressions tenen impunitat. Encara és així hui. Molts hem hagut d'aprendre aquesta lliçó, escrita amb sang. Però aquell dia, com altres companys i companyes, vaig decidir que no baixaria mai més el cap.

Decidírem tendir ponts, deixar de ser illes per esdevindre un país. Aquest camí m'ha portat a través de molts anys de lluita, de victòries i derrotes. Aquest camí em féu connectar amb gent d'altres pobles, d'altres comarques, ampliar el mapa i entendre que en la nostra pluralitat, està la nostra riquesa. Entendre que els Països Catalans existeixen, perquè ens són necessaris per sobreviure com a poble, com a individus. I ens cal sobreviure, perquè el món seria un poc pitjor sense nosaltres, els valencians. I sense els ianomamis, sense els innuit, sense els ogonis, els massai... sense qualsevol dels pobles que representen una visió única, unida de manera indestriable a la seua realitat: la seua terra, el seu paisatge, la seua història, la seua llengua. Partint d'aquest supòsit, i analitzant la lluita de la generació anterior, que intentà vertebrar el país i transformar la societat dins el marc institucional autonòmic sense gaire èxit, entenguérem que calia lluitar per trencar amb aquesta estructura imposada. Si, em referesc a aconseguir l'autode-

terminació. En primer lloc, la tutela d'Espanya s'ha efectuat en condicions d'imposició per la força, quan no d'estratègia d'anihilament més o menys dissimulada. No parlem, en efecte, d'una Espanya progressista o republicana, sinó d'una monarquia. I no una qualsevol: els mateixos Borbons que acabaren amb el nostre autogovern a sang i foc, ara fa 300 anys. Un sistema bipartidista, producte del franquisme, que ha mantingut els privilegis dels de sempre, i ha enfrontat els pobles que l'integren per garantir l'*statu quo* d'una oligarquia immobiliària. Com deia Lampedusa en boca d'un dels seus personatges, calia que tot canviés, perquè tot quedés com estava. Aquest ha estat l'esperit de la transició, i dins aquest esperit, el nostre poble no té cabuda. Aquelles persones que hem lluitat en les diverses trinxeres els darrers anys, hem experimentat en les nostres carns la hipocresia de l'estat de dret, que d'una banda desautoritza opcions democràtiques des dels seus dogmes interessats, i d'altra ens reprimeix a través dels seus instruments: cossos policials, jutges al servei del sistema, sancions, presó, colps de porra i tortures.

Aquest camí que començà recorrent els carrers del meu barri, ha passat per calabossos i jutjats, alguna vegada pel simple fet d'expressar-me en català. Però també m'ha fet adonar-me que no estic sol, i que tenim un mapa per no perdre'ns a la deriva.

Aquest camí per eixir de l'illa, m'acabà duent necessàriament, com a milers de valencians, a una illa. M'explicaré.

Quan vaig acabar la carrera, les perspectives laborals eren prou magres. La precarietat m'era destinada en una terra que no necessitava gent amb estudis sinó mans disposades a treballar a qualsevol preu. Després de passar, com molts de nosaltres, per tot tipus de feines, vaig decidir buscar-ne una que

em permetés guanyar-me la vida dignament i aportar quelcom als altres, i vaig decidir ser professor. De seguida vaig veure que a València això podia ser una missió impossible. La bossa de treball estava saturada, i el procés d'oposicions, que no tenia en compte el fet de dominar la llengua autòctona, no garantia l'accés al cos.

Vaig anar allà on si que es valorava convenientment el fet de dominar el català: a Mallorca. Altres triaren Eivissa, terres de l'Ebre, Barcelona comarques, Andorra... El requisit lingüístic i la feina ens han atret com la mel a les abelles, fins esdevindre milers.

Vaig emprendre el viatge cap a l'illa sense res més que il·lusió, d'això ja fa un grapat d'anys. Durant aquest temps, m'he creuat amb molts valencians i valencianes que, com jo, veien que ací se'ls obrien unes possibilitats que a la seua terra els eren negades. Periodistes, metges, professors, mestres, biòlegs, professionals amb un fet en comú: l'ús del valencià com a llengua habitual. Hui en dia, dins dels instituts de Mallorca, podríem fer un recorregut, comarca per comarca, per tot el nostre país.

Però arribar a l'illa no sempre és fàcil, cal recomençar des de zero. La insularitat dificulta una relació fluïda amb els orígens, malgrat això la majoria mantenim els lligams. Així, les relacions afectives es practiquen en un equilibri més o menys precari, es desenvolupen amb intermitència, evolucionen, uns van, altres tornen, i encara uns altres troben assentament definitiu en l'illa. Podem trobar tantes opcions vitals com valencians hi ha per aquestes contrades. Cada dia en som més, i això estén ponts entre nosaltres. Però sobretot, amb els nostres germans mallorquins. Encara que poc a poc, les relacions apareixen, ens anem veient com iguals, les nostres particularitats

ens enriqueixen. Aprenem els uns dels altres. Treballem colze a colze amb els illencs, i alguns de nosaltres hem portat com a bagatge les nostres lluites.

A les illes, el PP intentava imposar el model valencià, que tants èxits els ha reportat, tot deixant-nos una desagradable sensació de *dejà vu* als llavis. Tanmateix, hem tingut una oportunitat única en la vida per reviure batalles perdudes, pel territori, per la llengua, per l'educació pública, i canviar el seu signe. Hem experimentat ací el canvi polític que tant adreçàvem per a València. I hem celebrat aquestes victòries com a pròpies. Assistim a la desintegració del PP balear, assetjat per escàndols successius de corrupció, lluites intestines i intestinals. Sense notícies de Jaume Matas, a dia de hui. En fi, podem afirmar humilment que hi hem posat el granet de sorra. La propera generació de mallorquins haurà estat educada en tots els accents del català. I això blinda el futur contra temptacions secessionistes. Considere que açò suposa una empremta important. Aquesta realitat també esdevé innegable als nostres ulls. Potser algun dia, podrem endur-nos aquest bagatge de tornada al País Valencià. Qui sap...

La meua quotidianeïtat està ara ací. Visc transitant pel seus carrers, comprant a plaça el dissabte, banyant-me en la nostra mar, resolent aquestes petites coses que omplen una vida, inventant projectes de lluita, compartint somriures en les places, seguint les seues tortuoses carreteres, pujant i baixant la Tramuntana. El camí que començà fa uns anys al meu barri, recorre ara aquesta illa, i a través de mi, torna sovint als carrers de València. Per a mi, no hi ha separació entre nosaltres. La nostra llengua traça un continu de terra, més enllà d'on ens haja tocat viure. L'arxipèlag va esdevenint un país. Finalment, el nostre destí, anirà lligat. Els diferents camins,

han anat confluint i han esdevingut un de sol. Caminem junts doncs, i no hi haurà res ni ningú que pugui aturar-nos.